

Dykk i Arkivet – Bergensposten i 1735

Av Oddbjørn Salte

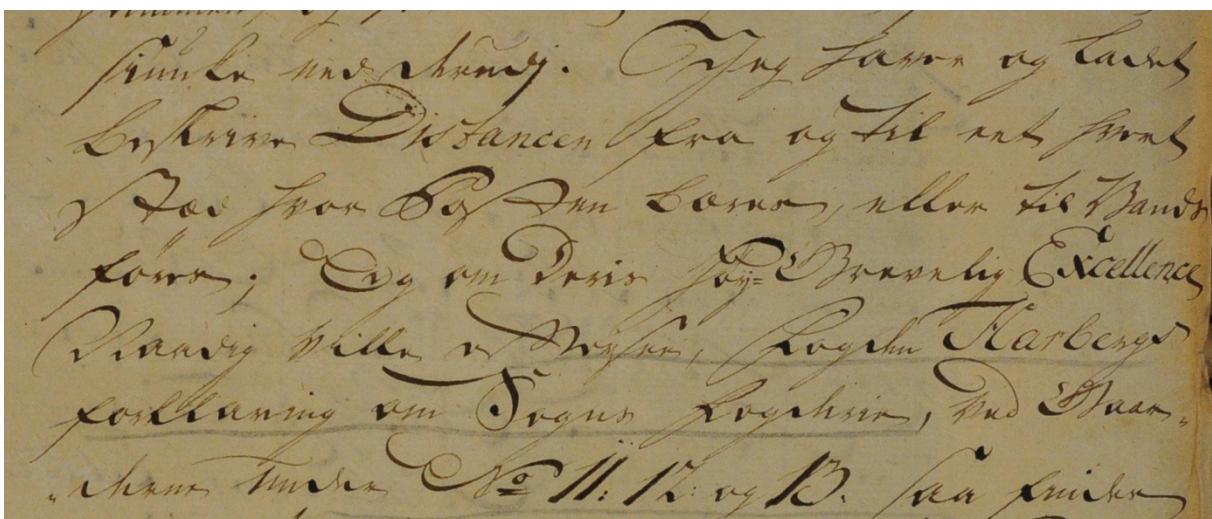
Kilde: Rigsarkivet i København

Helt fra starten av var det store vanskeligheter med regelmessig postgang i de norske postrutene, og Bergensruta sammen med strekningen Stavanger – Kristiansand voldte store problemer. Her var forsinkelsene store og vedvarende, og naturlig nok valgte forretningsstanden andre løsninger for sin korrespondanse enn å sende sine brev med den ordinære posten. Om det var store problemer med å få fram posten mellom Stavanger og Kristiansand, så var problemene formidable i ruta Bergen – Christiania. Etter som postmengden økte, forsterket problemene seg. Det ble gjort mange forsøk på å få en oversikt over situasjonen og en forbedring av postgangen. Postmestrene, amtmenn og fogder måtte sende inn rapporter og oversikter om situasjonen i sine områder, og det ble rapportert om mange problemer. Det var Postbøndene som fikk skylda og var ”synderne”. De var sendrektige, late, upålitelige osv. Det vanket bøter og straff, men situasjonen ble ikke bedre. De følgende dokumenter fant jeg i København. Disse dokumenter beskriver godt de håpløse forhold postbøndene måtte slite med i Hordaland og Sogn, og hører sammen med en rekke dokumenter som ble innsamlet i 1735.

Oddbjørn Salte.

”Deris Höy-Grevelig Excellence Höi-Velbaarne Hr Stadtholder Geheime Conferenz Raad og Kammer Herre!

Udj underdanig fölge af Deris Höj-Grevelig Excellences Naadige Skrivelse af 12te Martj sidstleden, har ieg saa vel taget Postmæsterens meening om Postens gang 2de gange om Uggen til og fra Bergen, som og fra de 2de Fogder Andreas Jessen over Nordhordlehn og Woose Fogderier og Annania Christopher Harberg over Yttre og Indre Sogn Deris Relation ved Christiania Stiftes slutning, og den igien for af Bergens Amt modtages: Min underdanige betenkning om Postens gang 2de ganger om Uggen, er denne. Een bestandig Post-Rytter eller Post-bærer her udj Bergenuus Amt, er i henseende til Vejens vanskelighed gandske u-muelig, baade udj henseende til Vejens Længde og vanskelighed, at kunde fremføre Posten; Det længste Som her udj Amtet bestandig kand Rüdes er om Sommeren, endten fra Lerdahls-Ören til og over Fille-Fiældet, indtil Christiania Postdrager eller Rytter, tager Posten. Men derimod om Vinteren, kand u-muelig Rides nogen stæd; men den som bærer Posten, maae gaae med 2de Runde Træ paa benene, hvorved hand trykker sneen sammen, og saaledis befries for at *siunke ned derudj*.

Jeg haver og ladet beskrive Distancen fra og til eet hvert stæd hvor Posten bæres, eller til Vands föres; Og om Deris Höy-Grevelig Excellence Naadig ville eftersee, Fogden Harbergs forklaring om Sogns Fogderie, ved Gaarderne under No 11: 12: og 13: saa findes der at 3 Gaarder ere Lagde til Postens försel, over Fille-Fiældet, hvoraf eenhver föres Posten 6 Miile, og nedefter udj Dahlen til en gaard kaldet Hofland 1 Miil, dog ikun hver 3de Ugge;

Postens övriga gång igenom Sogns Fogderie er undertiden til vands og undertiden til Lands, hvor om Fogdens herved følgende forklaring No 1: fra stæd til andet giver saadan oplysning, som mig og er bekendt. Af lige bekostninger er Postvejen udj Nordhordlehn og Woos, baade til Lands og Vands; Men dog er Vejen Sommersdag ikke til Lands saa slem, som i Sogn. Hvorom Fogden Jessens forklaring No 2: underdanig giver oplysning;

Disse Postgaarder fører Posten, frem og tilbage af saadan omstændigheder, Ville Deris Höy-Grevelig Excellence, Naadig fornemme, at Postens gang eengang om Uggen med möje frembringes, og hænder det ofte, mit udj Sommers tiid, at den ikke kommer förend Tiirsdays Morgen, som er samme dag Posten gaar herfra, da den dog burde være her Löverdag eller Söndag, Og om Vinteren, skeer det tit, at den ikke kommer förend Torsdag eller Fredag. Jeg kand ikke udfinde noget bedre Middel til Postens försel her udj Amtet, end den allerede Anordnet er, Nemlig fra Postgaard til Postgaard, og om Postbönderne med een goed Karl fri for at bære Posten, og samme efter 10 Aars tjeneste ved Postens försel, for udskrifning maatte vere fri, troer ieg nok, Posten gikk vissere end nu.

Jeg haver og indhentet Postmæsterens betænkning som herved følger under No 3. Om hand meener at Post Cassen ved Postens gang 2de ganger om Uggen kunde formeeres; Men hand er af den meening, at den aldeelis ej formeeris. Thi Kiöbmands Correspondance her udj Byen, skeer mest med Skiibe det gandske Aar, og kand de paa saadan maade, snarere have svar end med Posten, som tager 5 Uggers tiid fra Kiöbenhafn inden svar kand have, om der og svares paa Breve som kommer om Torsdag med afgaaende Löverdays Post, fra andre inden-Landske Stæder, kand een Kiöbmand ikke vendte svar paa 8: 10: ja fleere Ugger; Og skulle dette forbydes, var det de handlende een u-bodelig skade. Det og blev vist at Hans Maj^{ts} Cassa ved Postens gang 2de gange om Uggen kom til at Liide Tab; Jeg indstiller det, og er med underdanig Submission.

Deres Höy Grevelig Excellence
Höy-Velbaarne H^t Stadtholder
Geheime Conferentz Raad og Kammer Herres
Underdanige tiener
Ulrich Kaas (sign)

Bergen

dend 2^{den} Augustj 1735”

Forklaring No 1

Fogd Annania Christopher Harbergs beretning om Postveien og Postgårdene i Yttre og Indre Sogn Fogderie.

Forklaring om Postens försel, Postveiernes Distance og ellers derved havende videre Beskaffenhed udj det mig allernaadigst anfortroede Yttre og Indre Sogns Fogderie.

Hvilket Fogderie og Skibrede Postgaardene ligger udj	Postgaardernes og Postbøndernes Nafne	Hvad Gaarderne skylder efter Matriculen	Hvorlangt hver Postbonde Rider med Posten	Hvorlangt hver bonde fører Posten til Vands	Hvorledes Vejerne falder, og hvad vanskelighed der er ved	Hvorledes bøndernes tilstand befindes
Yttre Sogns Fogderie og Nærøen Skibrede	1. Dyr Dahl					Deres tilstand angaaende, da haver enhver af dem deres daglige brød til Nødtorst
	Anders Arnesen	1:-2:-18:	½ Miil	Til vands 3½ Miile og undertiden om Vinteren for Søe Jisen en 5½ Miil	Dend ½ Miil til lands som Christiania Post bliver ført af disse opsiddere, er undertiden noget besværlig om Vinters tiden, da de ofte med aller største lifsfahre maa gaa under fieldet paa indsatte trapper eller Stuger i fieldet, mens Bergens Post som føres til Stönjum udj Lærdahl til Vands 3½ Miil, maa Postbønderne ofte om Vinteren formeedelst Jis med største lifs fare over eet stoert field 3 Miile, og siden til Söes igjen 2½ Miile, Er saa undertiden med største lifs fahre Postveien 5½ Miile.	
	Jens Knudsen	1:-2:-18:	½ Miil	Ligesom over melt		
	2. Stiwe					
	Ole Larsen	2:-1:-12:	Jligemaade som oven anført	Paa samme maade som ovenfor er meldt	Er af samme beskaffenhed som ovenfor er melt, og føres ligesom de forige	
Yttre Sogns Fogderie og Nærøen Skibrede	3. Gudwang					Deres tilstand angaaende, da haver enhver af dem deres daglige brød til Nødtorst
	Ole Pedersen	3:-0:-0:	5/4 Veigs	½ Miil	Bergens Post føres til Dyr Dahl ½ Miil til Söes, Men om Vinteren meget ond og Slem under fieldet og Christiania Post till Stallet 5/4 Veigs till Lands, er stor fare undergigen, for dend store Elv, hvorover er ingen Broe, som høyelig behöves.	
	4. Stallet					
	Ole Eriksen	1:-1:-21:	Bergens Post dend Eene Miil, og den anden Post dend halve Miil		Bergens Post føres til Gudwang som er meget vanskelig og Christiania Post til Opheim som er passabel undtagen ved Stort Sneefald	
	Knud Arnesen	1:-1:-21	Ligeledes			
Indre Sogns Fogderie og Lærdals Skibrede	5. Opheim					Deres tilstand angaaende, da haver enhver af dem deres daglige brød til Nødtorst
	Anders Christophersen	1:-0:-0:	Bergens Post 1 Miil, og den anden Post ½ Miil till Lands		Bergens Post føres af Opsidderne till Lands 1 Miil till Stallet, og Christiania Post til Sandwen i Vosse Fogderie ½ Miil til Lands	
	Ole Mickelsen	0:-1:-12:	Ligeledes			
	6. Stönjum					
	Peder Pedersen	2:-0:-12:	Riider 1 Miil	Til Vands 3 ½ Miil	Formedelst dend her rindende Elv, er denne 1 Miil til Lands under tiden noget besværlig at komme over, og 3 ½ Miil till Vands er oftest om hösten, Vinter og Vaar formeedelst Jis og Storm Vind, meget vanskelig og farlig saasom Posten ofte dermed Tarderes.	
Indre Sogns Fogderie og Lærdals Skibrede	7. Öye					Deres tilstand angaaende, da haver enhver af dem deres daglige brød til Nødtorst
	Anders Thoresen	2:-0:-0:	Riider 1 Miil	Til Vands 3 ½ Miil	Af Eens beskaffenhed med ovenstaaende saasom de til Lands og Vands förer hver sin gang ugentlig.	
	8. Lieusne					
Baard Haagensen	2:-0:-0:	Rider med Posten fra Bergen 3 Miil og dend gaar til Bergen 1 Miil		De 3 Mihle som Rides med Bergens Post opefter er formeedelst Vejens farlighed over mange Kleiver og Galder ond at fremkomme, Dend Eene Miil som Rides need efter med Posten fra Christiania er som för er melt om Stönjum.		

Hvilket Fogderie og Skibrede Postgaardene ligger udj	Postgaardernes og Postbøndernes Nafne	Hvad Gaarderne skylder efter Matriculen	Hvorlangt hver Postbonde Rider med Posten	Hvorlangt hver bonde fører Posten til Vands	Hvorledes Vejerne falder, og hvad vanskelighed der er ved	Hvorledes böndernes tilstand befindes
	9. Lieusne Johannes Olsen	2:-1:-12:		Veiens lengde er det samme som nest foran er melt	Her er icke melt at foregive med nest foregaaende; Thi ved disse 2 ^{de} Opsiddere paa Lieusne bliver Posten fört hver sin uge.	
Indre Sogns Fogderie og Borgens Skibrede	10. Hofland Tore Jensen	2:-1:-12:		Rider med Bergens Post 1 Mihil og Christiania Post 3 Mihil ret til Lands	Postvejen need efter, som Christiania Post förer til Lieusne udj Lærdahl 3 Miile, er meget vanskelig og farlig formeelst de mange Store Klejver og Velbekjendte Lærdahls Galder, særdeelis Vinters tiider. Post vejen opefter falder til fields med Bergens Post till Christiania 1 Miil nogenleedes passable Sommer tiid, men Vinters tiid besværlig formeelst uföre.	Deres tilstand angaaende, da haver eenhver af dem deres daglige bröd til Nødtröst
	11. Bjorager Halvor	1:-1:-0:		Förer Bergens Post 6 Miil over Fille Fieldet, og og need efter imod 1 Miil til Hofland	Vejen over Fille fieldet, er for alle og eenhver bekiendt at falde adskillige Vanskeligheder og fare ved, som dend meget paa Fille fieldet falder Snee, om Vinteren særdeeles, for aarsager da dend post der greit alle tiider at betiene sig af trygger, og hender det sig ofte, naar Snee saaleedes falder i Mængde, at de paa fieldet satte Steger lidet eller intet kand sees hvorover Postdragerne formeelst Snee Kave og Drift ej ringeste paa sin vej kand fremkomme, men maa blive Stille indtil vejret forandres af frögt for at blive forvildet.	
	12. Erager Niels	1:-0:-12:		Förer over Fille Fieldet til Walders 6 ½ Miil og 1 Miil needefer til Hofland		
	13. Qvinshage Helleiv	<i>Nat Erager som ellers kaldes ...</i> 0:-1:-13:		Förer ligeleedes over Fille Fieldet men dog ikkun hver 3de uge 6 1/2 Mihil og need efter til Hofland 1 Miil		

Her udj Fogderiet er ingen som er ordineret Postklappen at aabne, Ellers bliver brevene af Postföeren aflagt paa Lærdalsöhren og Simmelnesset, til de der ere udj Sogn beredt, paa hvilke Stæder de vedkommende og dennem lader afhente, – Og hved min underdanige betenkning angaaer, som forlanges om Postens Ophold under veigs, da veed ieg intet dend i nogen slags maade at forhindre i dette Fogderie, uden paa de tiider af aaret, da Vejene til Lands formedelst Snee og stoert uföre, og til vands for Jis skyld, da de som förer Posten maa fare lengere vej end ellers til fields, hvilket foraarsager Posten megen Sinkelse, og hindrer dends rette og hastige befordring, hvilke Vejes besværlighed. Jeg og underdanigst har forklaret her foran ved hver Postbonde hvor det Naadigst nermere er at fornemme paa hvad Stæder Veienes største vanskelighed mest forefalder. –

Dersom det og allernaadigst skulde blive foranstaltet at Posten skulde gaae 2de gange om ugen, og hvortil icke maatte udkræves fleere Postgaarder, end de som nu allerede ere inddelte da Posten ikkun egentlig gaar een gang, have ieg erkundiget mig om hvilke gaarder dertil kunde være bqvemmelige, som ere efterfølgende,

Udj Indre Sogns Fogderie og Lærdahls Skibrede

1. **Stönjum** Postgaard, som er beqvem til at paalægges Postens befordring 2de gange om ugen, og hvortil Opsidderne eller dend nu værende Postbonde er villig at modtage.
2. **Öye** Derpaa dend eene Opsidder er Postbonde, men dend anden icke, som og forsvarlig kand befordre Posten.
3. **Liusne**, Een Gaard af forraad paa Opsiddere som Posten kand fremföre, foruden de 2de forrige, der allerede ere Postbönder.

Og i Borgens Skibrede

Angives 1 Gaarden **Eggum**, 2 **Hæg**, 3 **Schorem**

Alle disse gaarder ere uden Lægd, hvis bekostning vil blive ligesom for de forige Postbönder, som over alt i Lærdahl og Borgens Skibreede nyder 80 Rdlr.

Udj Yttre Sogns Fogderie og Neröens Skibrede

Kand fölgende Gaarder beqvemmelig fremføre Posten foruden de forige saasom 1 **Breche**, 2 **Ramsöen** 3de **Forde** og 5te **Öfre Opheim**, hvilke alle ere lagde udj Lægd, Men som udj dette Neröens eller derved nestliggende Skibreede icke findes saa meget overskud af Löbetall, som Lægderne kunde Completeres med i Stæden for dend afgang de vilde lide med disse gaarders Skyld om de skulle udlegges til Postgaarder og derved udgaae af Lægs Rullen;

Saa er min uforgribelige tanke ikunn, at disse Specificerede gaarder bliver staaende hver for sin Lægd og udreedning, naar paakrævedes, og derimod med penge nyde vederlag derfor, saavelsom for Postens befordring deris Lön, som ungefehr vel vilde da blive noget meere end som for de allerede inddelte Postgaarder hvis Postlön bedrager til 40 Rdr; Mens dersom Lægs Roullen over alt i Fogderiet skulle blive omlagt og forandret, da befantes der vel saa meget over skud, at Lægdene igien derved formedelst denne afgang kunde blive Completeret, -

Biordahl dend 12 Maj 1735

A Harberg (sign)

Forklaring No 2

Fogd Andreas Jessens beretning om Postveien og Postgårdene i Nordhordlehn og Woose Fogderie

Höy-Velbaarne

Sr Admiral og Stiftsbefalingsmand

Höytbydende Herre!

I Fölge af Deres Höy Velbaarneheds Respective ordre af 31 Martj Næst forlöben, haver jeg herved skullet give Oplysning som (1) om Postens löb og Tour med miile tallenes Længde og Besværlighed, Item om til Lands eller vands föres, ja end hvor PostKlappen Aabnes og af hvem. 2^{det} Af hvad Aarsagen maatte hidröre, det Posten saa lenge over den Anordnede Tiid udebliver p:¹ og 3de Endelig om Posten skulde gaa 2de gange om Ugen, om der da fandtes saa mange gaarder, som til dens förelse kunde behöves og om saadanne Gaarder af Lægderne kand mistes saa og hvad Tab Hans May^{ts} Cassa ved saadan nye Indrettelse skulde Lide.

Paa Hvilke Forestaaende Da til Allerhörsomligste Giensvar formeldes.

I^{me} Om Postens Löb og Tour med Miile tallenes Længde er:

Og tages da Touren, som naar Posten gaar fra Bergen af til Christiania,

1ste Postgaard uden for Bergen Ligger i Schiold Skibreede Kaldes Borge og er veyens Længde didtil fra Bergen om Sommeren een Miil til Lands mens om vinteren naar föret falder slett paa 1½ Miil

---

¹ etcetera

baade farlig og Slem ja förer Posten detse uden fra Bergen af een Miil over fra Hans gaard til den næst paafølgende Postgaard Kaldendes Tuenæs.

- 2^{den} Postgaard er da Tuenæs i Arne Skibreede, veyens Distance imellem Borge og dete er som næst forrige af een Miils Længde til Lands, om Sommeren skal den vel være passable, mens om vinteren temmelig besværlighed under Kast.
- 3^{die} Postgaard er Romsloe i benefnte Arne Skibrede, Veyen som der falder Imellem er Söeverts af $\frac{3}{4}$ Miils Længde, er i hart veyr udj denne Fiord i Besynderlighed meget Farlig og Slem.
- 4de Postgaard kaldes Brudvig er Ligeleedes i Arne Skibreede beliggende, veyen der imellem er som næst forrige Söeverts, og samme Længde og qualite underkast.
- 5te Postgaard heder Stanghelle Liigeleedes i Arne Skibreede, og er Tourens Löb til denne $1\frac{1}{4}$ Miil, ligesom da 2^d forrige til Söes, og er i hardt veyr farlig.
- 6te Postgaard er Dahle end og udj Arne Skibreede, hvis veys Længde vel til vands ickuns er $\frac{1}{4}$ Miil, mens naar megen Iis og Snee falder maa tages landveyen over de Höyeste field topper meget besværlig paa $1\frac{1}{2}$ Miil Distance.
- 7de Postgaard kaldes Tossen som er i Waasse Fogderie og Watsværens Tinglaug, hvorimellem er een stærk Miil til Söes, mens derjmod om vinteren naar Iisen er saaleedes at den hverkenbær eller bröster er veyen meget Slem, over Field og klipper af Længde 2de Miihle til Lands.
- 8de Postgaard er Boelstad i bemelte Watsværens Tinglaug hvor imellem Naar vandet er Navigable ickuns $\frac{1}{4}$ Miihl mens derjmod naar det som næst forhen ikke kand fares, som ofte indfalder maae tages een besværlig Land vey omtrent 1 Miihl lang.
- 9de Postgaard kaldes Evanger, der end og udj Vatsværens Tinglaug er beliggende, hvor til veyens Længde er een Miihl, helten til lands og helten til vands, mens naar vandveyen formedelst Iisen verken bær eller Bröster kand fares, maa der tages een anden vey til lands over eet öyensiuilig lifs farlig Field og veyens Længde detsuden tillægges $\frac{3}{4}$ Miihl.
- 10de Postgaard heder Eide, der i Wangens Tinglaug og Dyrvedals Otting er Beliggende, hvor Imellem er een Stärk Miihl Land verts.

NB Didfra og op ad er alt til Lands med Postens Föring.

- 11te Postgaard er Rongvee udj Guldferdings Otting, hvor ti veyens Længde andrager $1\frac{1}{2}$ Miihl, og er Sommerdagen god; Mens naar megen Snee falder, maa veyen Plöyes med Hæster, förjnden den kand fares.
- 12te Postgaard heder Leedahl i Bordstrands Otting, hvor imellem veyens Længde, belöber til $1\frac{1}{4}$ Miihl, og nogenleedes af qualite som næst forrige.
- 13de Postgaard kaldes Sundve i Holböygder Otting beliggende, hvor til veyens Længde, er een Stif Miihl, mens naar Dyb Snee falder mest besværlig.
- 14de Postgaard kaldes Opheim, som vel i Waasse Præstegield mens dog i Sogns Fogderje er beliggende, Længden der til er vel kuns een stif half Miihl mens derjmod samme besværlighed underkast som næst forrige.

Dette var nu alt om Postveyens Længde og Besværlighed saaviidt det mig Allernaadigst Anbetroede Nordhord og Waasse Fogderiets Distance er stræckendes.

Deris Höy-Velbaarnhed seer af foranföerte, at Touren er taget som naar Posten gaar fra Bergen; mens derjmod naar den kommer fra Kiöbenhafn tager da den Liigeleedes hidindav, saa at enhver Skydser Deres Miiletalls Længde 2de gange om Ugen i Hvad Besværlighed end Indfalder.

Postaabner er mig ellers ikke nogen Beviidst, Thi som alle for Specificerte, ere Bönder og Bönder Sönnner, af hvilke det end er temmelig meget, naar de Formaaer at Læse hvad som er Trögt, end sige at de skulde kunde forstaae sig paa hvad som er Skrevet og da kunde være tienlige til Postaabner. Nu er

II^{de} Af hvad Aarsag, Posten saa lenge over den Ordinaire Tiid udebliver. p:²

Paa denne Post er svært at give nogen Oplysning, i Henseende mand icke faaer underretning under veys hvad tiid Posten paa sine Stæder passerer og Dets Aarsag giver den eene Skyld, paa den anden, og mand ved ikke om mand i saa maade attaquerer³ den Sandskyldige eller ey, mens som Postdrenge, saavel ved Ankomsten fra Kiöbenhafn, som ved Retouren Igien fra Bergen, alletiid i Præstegaarden paa Wangen i Waasse Fogderie af trædder, da saa frembt der paa medfölgende Chartre blef annoteret hvad tiid der Passeret da kunde mand nogenlunde attrapere⁴ af hvem Posten blef for negligeret herudj Nordhord og Waasse Fogderje, Thi ellers seer jeg det u-giörlig.

För Resten skal jeg udi Indkommende Uge ved de endnu tilbage staaende vaartinge, Udj hvilke Skibbreeder end og Postbönderne ere boende dennem ved een Skreven Bu-skickelse som ved Lensmændene og mænd enhver i sær skal blive for Læst, tilholde, dens Hastige befording at forfremme, med Advarsel at hvem som i Postens Forsömmelse Skyldig befindes, maa forvente med ald Rigueur⁵ at vorde Straffit, Om det kand hielpe noget, vil tiiden være den bæste Informator.

Det skulde vel ellers ikke Lidet befordre Postens Tour, der som Postbönderne, med Deres Sön om de have een eller i Mangel af den, med een fremmed bonde dreng, saavel efter de Aarlig udgaaende Skatte Forordninger som og efter gammel Skik og Sædvanne bleve Soulagerede⁶ for Udskrivning, Allerheldst jeg ikke er capable at ofte andet end jo slig een Postdreng haver Strapace⁷ Nok naar hand i fölge af Anordningen haver tient og föret Posten baade troe og Flittig i Tie Aar, Dets Aarsag for ald udskrivning baade til Lands og vands, saafrembt hand ikke goed villig vil tiene, bleve forskaanet, mens naar derudj Skeer inhibitioner⁸ saa ere folckene u-sicker og vil derfor heller tiene een anden end under Posten;

Mens dersom det Stoed fast at Drengen naar hand der under som meldt hafde tient udj 10 Aars Tiid var frie, da troer jeg det skulde ikke Liidet hielpe til Postens Hastige Befording, og saafrembt, det kunde faaes Paa den foed, da vilde jeg et hvert Nytt Aar over give Deres Höy-Velbaarenhed een Designation over alle Postdrenge Udj Nordhord og Waasse Fogderje, med Forklaring hvor gamle, hvor lenge de hafde tient under Posten og paa hvad Stæd og om da fandtes, det jeg begie nogen lachite her under, da er det de Ting, som först Bör straffes naar de ere Passerede.

Endelig er nu

3te Om Posten Skulde gaa 2de gange om Ugen med videre

Postgaarder fleere end som Indrettet er, vil i sær i Nordhordlehn ikke vel findes som der til kand være beleilig, mens om saa skulde være, og Det saa vel til Kongens Tieniste, som de Trafiquerendes nötte

---

² etcetera

³ Attaquere – beskylde (ringeaktende udtalelser)

⁴ Attrapere - fange, pågribe

⁵ Rigueur – nøjeregnende strengthed; hårdhed; ubøjelighed.

⁶ Soulagerede - lette byrderne for en; hjælpe; understøtte

⁷ Strapace – må bety strevsomt

⁸ Inhibitioner - forbud

kunde Ansees, da fick de allereede nu staaende Postbönder ey alleene udj Deres lön forbedres, mens burde og have störe udlæg af gaarderne, uden for Soldater lægd, hvilket naar alt blef medtaget, der saa vel ved Lægdernes Inddeeling over blevne, som og Siden Opryddede og Skyld satte [Platyer], Endelig fandtes, Naar Lægs Roullen, som af Compagniets Cheff og mig vel kunde forrettes udj een hvers District, derefter blef omlagt.

Ellers vilde det vel falde mest besværlig i sær herudj Nordhordleehn udj Lif Compagniets District at i Stæden for Postbonden nu ickuns nyder een Karl frj fra Udskrivning, da virckelig burde have 2de Fri, Thi i Dets mangel kunde dens befordring u-muelig prosequeres,

Det Tab som ellers Hans Maj^{ts} Cassa udj det mig Allernaadigst Anfortroede Nordhord og Waasse Fogderje vilde til voxe Haver jeg calculeret Aarlig saavel med staaendes Lön, som med Munderings Pengense gottgiörelse pp^{ter} fra 45 til 50 Rdlr.

Hvilke Foreskrevne Poster Deres Höy-Velbaarenhed, herved under ald Soumission insinueres af

Höy-Velbaarne Sr Admiral og Stiftsbefalingsmands Höytbydende Herres
underdanigste tiener

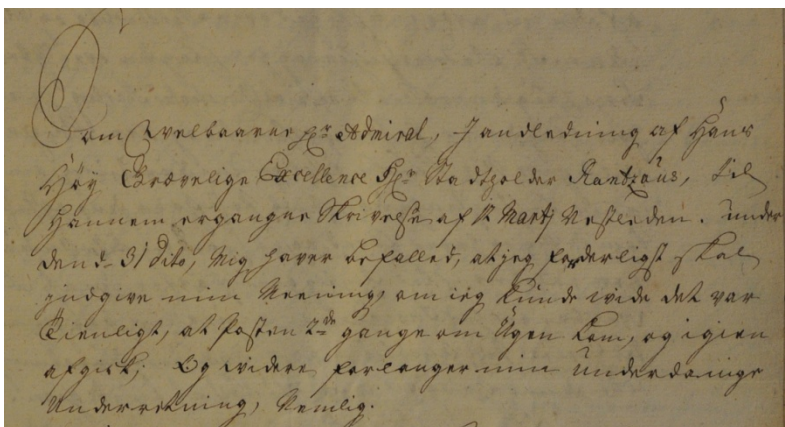
A Jenssen (Sign)

Bergen d 15 April 1735

Forklaring No 3

Postmester Willum Henrichsen von der Lippes betenkninger omkring postgangen til og fra Bergen.

Höyedle og Velbaarne Hr Admiral og Stiftbefalings Mand Kaas!
Gunstige Herre.

Som Velbaarne Hr Admiral, J anledning af Hans Höy Grævelige Excellence Hr Stadtholder Rantzaus, til Hannem ergangen Skrivelse af 12 Martj Nestleden. under dend 31 dito, mig haver Befalld, at jeg fordreiligst skal indgive min Meening, om ieg kunde vide det var Tienligst, at Posten 2de ganger om Ugen Kom, og igien afgick; Og videre forlanger min underdanige Underretning, Nemlig:

1. Hvorledis Postveien nu er, enten til Lands eller vands, fra een Postgaard til anden, og hvor Langt Eenhver enten til Lands Bærer, eller til vands Roer Post-Væsk.

Jeg har da j Underdanigst fölge af Höybemelte ordre, Saavit Det mig Allernaadigst anfortroed Bergens Post-Contoir andgaar, Til dend förste Post, ej andet at Kand vide til oplysning og underretning, end 2^{de}

herhosgaaende Copier, som skal være Rigtig gienparter af de forklaringer og Underretninger som Forrige Foged over Nordhorlen og Wooss Jens Lem og Fogden over Yttre og Jndre Sogn afgangne Peder Iversen Laganger, til Sal. Stiftamtmand Undal haver jndgivet i aaret 1726. Hvoraf da værende Postmester afgl. Peder Dam er bleven meddelt gienparter, som hand til Det Kongl. General Post-Ambt skal have jndsendt.

Ellers har jeg i Jndeværende aar, efter at jeg Postmester Embedet Allernaadigst var Blevet andbetloed, Skriftlig Begiert af den nu værende Foged over Nordhorlehn og Wosse Fogderie, St Andreas Jessen, og hos Fogden over Yttre og Indre Songs Fogderier St Annanias Christopher Harberg jgiennem hvis Fogderier Posten passerer til og fra Bergen. At De vilde give mig Deris uförlige underretning, om Postveienes Beskaffenheder, samt Postgaardene og Postföorerne Som de mig og haver Loved, og saasnart jeg disse Underretninger erholder, skal Rigtig gienparter, deraf, Blive Deris Velbaarenhed Jnsinuered. Originalene maa jeg indsende til General Post Amtet. og videre underretning ved jeg icke denne Gang til denne 1te Post at Kunde give.

2. Om jeg kand synes, at naar Posten 2de Gange om Uggen kom og afgik, om da Postintraderne Saaledes kunde formeenis, at derved kunde opvindes den skade som Hans Maj^{ts} Cassa maatte Lide ved dobbel Post-Gaarders jndrettelse.

Om denne 2de Post, er mit Underdanige Svar, og Ringe tanke, Neml: At jeg efter Min endfoldige skiönsomhed, icke kand see, de kunde være til nogen nötte for Kongen eller for Landet at Posten jmellem Christiania og Bergen 2de gange om Ugen kom og afgik, formedelst den store omkostning som ville paa fölge, til dobbelt Post-Gaarders og Postföores jndrettelse med andet som der af maatte Dependere, jhenseende til Postveiernis store Lengde og Mange Besværligheder Besönderlig her i Bergens Stift, hvor Postens Gang og Tour til Lands og vands, er saa meged slem og farlig, hvilche af de ved dend förste Post her foran medfulde Underretninger fra Fogderne afgangne Jens Leem og Peder Ifversen Leganger, giver udförlig oplysning om.

Og dend Correspondence som med Posten til og fra Bergen Behöves at föres synes mig efter min Ringe tanke kand være nock, at Posten Eengang om Uggen kommer og afgaar, efter som her er et stöd, hvor dend Correspondence der Bliver fört, saavel j Stiftet og Landet, Nord og Syden eftter fra et stöd til et andet, Som og til og fra Uden-Riges stöder, Mest skeer til Söds med Baade Jächter og Skiibe, som farer til og fra Byen.

Og denne Byes Jndvaanere haver Lidet at Correspondere Öster j Landet, hvor Posten gaar eller paa Dannemark og Sverrig - undtagen paa Kiöbenhafn. Og hvad Breve som med Posten herfra Post-Contoiret afsendis til Christiania, og fleere stöder her i Landet, er Mest alle Kongl: Tieneste angaaende, og saaledis frj at svare noget, Ligeleedis de Breve som sendis fra bemelte stöder hid til Bergen, Og hvad faar Particuler Breve, som een og anden kand skrifve, der betaler deris Portopenge, Da naar Posten 2de gange om ugen kom og afgik, Mugligt vedkommende da icke derfor skrev meere end nu skeer, saa at naar Mand Regner de omkostninger, som ville medgaae til dobbelt Postgaarder og Postföorer at oprette, ville det Mugligt meere Skade Hans Maj^{ts} Cassa, end derved kunde være at profiterere. Saasom dend Meste Correspondence som skeer med Bergen og uden Riges stöder Nemlig! Engelland, Franchrige og Holland, saavelsom Bremen, og til stöderne ved Elfven Gaar mest til Söds med Skiibene, som fra Aarets begyndelse til dets ende, /: efterdi farvandet her jmellem, mest alletider om vinteren er Navigal :/ farer til og fra denne Bye, og oftest paa Holland, og fleere Stöder, kand komme frem, og igien have Svar paa, Ringere Eend - 14 dage, Naar vinden og vejrligedere Skiibene favorabel, men med Posten henlöber oftest om vinteren et fierdings aar og Meere, som icke var een Ringe hen der for denne Byes Commerce, om de Trafiquerende ey havde den Leylighed, saaledis at kunde före Deris Correspondence til Söds med Skiibe.

Mens det var at ønske og göylik fornöden, at med Postens Gang jmellem Christiania og Bergen, en snarere og Bædre Gang og Befordring kand blive jndretted, endnu om stunder skeer.

Thi baade skeer dermed meere ophold, paa et og andet stæd, end i forrige tiden, og Postförennere meget Skiödeslöse og U-agtsomme med Post-Sæcken Saa dend ofte kommer her til Contoiret udi een Miserabel og slet tilstand, Post-Væsken skaarne store, Huller paa, ja Spænder og Spænd-remmerne for Post-Sæck-Klappen, afskaarne og forkommed, og Post-Brevene gandske vaade og slette, Saa at endeel Breve neppe kand Læses; Reijse Sæddelen som fra Christiania Post-Contoir med Posten afsendis for at paaskrives, hvor Posten opholdes, eller hvad passerer dermed Underveigs, Mesten alletider Borte, og naar den undertiden kand Følge, hverken underveigs paaskreven, og ellers saa ilde tilred, at dend icke kand Læses, eller paaskrives her i Post-Contoret, naar Posten kommer og igien afgaar. Og i steden, som bekiendt er, at Posten i forre tider, om vinteren naar dagene var korteste, skemeveijr og vejrlig, er kommen om Mandagen, og Tirsdags formiddag, kommer dend nu omsider jbemel. vinters tider, icke fören paa Torsdag og Fredag, og nu fastens tider, da dagene ere lange, og vejrligt passabel, icke förend paa Tirsdag og Onsdag, da Posten enten skal afgaae eller dagen tilforn er Bortgaaen, og saaledis foraarsager - 14 dages hinder, frem og tilbage, udi Correspondencen imellem Kiöbenhafn og Bergen, eftersom dend Post herfra afgaar, oftest icke kommer til Christiania, förend de andre stæders Poster, er derfra afgaaen til Kiöbenhafn og saaledis maa Ligge til at opbie dend tiid at Posten der paa igien afgaar, dette forbemelte er da dend underretning, jeg som Nyelig er kommen j Embedet, kand endnu vide at give om Postens Löb og tour, vejenes samt Post-Gaadernis og Post-förene. Som saaleedis Jnsinueris til Velbaarne Hr Admirals Naadige overveielse og Betenckende.

Forblivende med underdanigst Soubmission

HöyEdle og Velbaarne Hr Admiral og Stiftbefalings Mands

Underdanige Tieners

W. vond^f Lippe (sign)

Bergens Post-Contoir

d: 4de April 1735